

1.2

Jokainen esiopetusta järjestävä yksikkö laatii lukuvuosisuunnitelman. Jokainen yksikkö tiedottaa suunnitelmasta huoltajille ja sidosryhmille.

Lukuvuosisuunnitelmasta tiedottamisen tavat päätetään yksikkökohtaisesti.

Esiopetuksen lukuvuosisuunnitelma

Päiväkodin nimi

Lasten määrä

Esiopetuksen henkilöstö

Kasvatuksen ja opetuksen painopistealueet

Toimintakulttuurin kehittäminen

Lasten ja huoltajien osallisuuden vahvistaminen

- Huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opiskeluhoolto

Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhohtopalveluista sekä keskeiset työtehtävät

- Päiväkotiyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

- Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

- Yhteistyön järjestäminen oppilaiden, heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

- Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Arviointi

Yhteistyö eri sidosryhmien kanssa

Oppimisen tuki

Rakenteet

- oppimisen edellytyksiä tukevat järjestelyt

Toimintatavat

Työn- ja vastuunjako

Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö

Miten ryhmäkohtaiset tukimuodot suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan

-tiedossa olevat tarpeet

-esiopetusvuoden aikana ilmenevät tarpeet

1.3

Esiopetusta järjestetään päiväkodeissa ja perusopetuksen kouluissa erillisessä tai yhdistetyssä esiopetusryhmässä. Lapsi / oppilasryhmät tulee muodostaa niin, että esiopetukselle säädetyt tavoitteet voidaan saavuttaa. Enonkoskella esiopetusta annetaan koulun esiopetusryhmässä. Iltapäivähoitoa tarvitsevat lapset siirtyvät varhaiskasvatukseen Enonkosken päiväkotiin, jossa myös vuorohoitoa tarvitsevat lapset hoidetaan.

Esiopetus päiväkodin kokopäiväryhmässä

Esiopetusta järjestetään päiväkodissa erillisenä 6-vuotiaiden ryhmänä tai 3-6-vuotiaiden tai 5-6-vuotiaiden lasten yhdistetyssä ryhmässä tai pienryhmässä. Esiopetusta järjestetään myös koulujen tiloissa 6-vuotiaiden lasten ryhmässä varhaiskasvatuksen toimintana.

Esiopetus vuorohoidossa

Kuntien on huolehdittava siitä, että myös vuorohoitoa tarvitsevilla lapsilla on mahdollisuus osallistua esiopetukseen. Näissä tilanteissa on tärkeä huolehtia vuorohoidossa olevien lasten esiopetuksen järjestämisestä niin, että lapsen esiopetus- ja varhaiskasvatuspäivästä ei muodostu kohtuuttoman pitkää. Vuorohoidossa olevat esiopetusikäiset lapset ovat erityinen ryhmä, jonka esiopetus on usein järjestettävä yksilöllisesti.

Esiopetuksen eräs tärkeä elementti on ryhmässä toimiminen. Jos esimerkiksi iltaisin tai viikonloppuisin lapsia on vähän tai lapsi on yksin, ryhmätoiminnan tavoitteet eivät toteudu. Jos lapsella on hyvin vähän paikallaoloa arkipäivinä ja päivisin, voi olla perusteltua sopia vanhempien kanssa, että hän tulisi joinakin aamupäivinä esiopetukseen, vaikkei vuorohoidon tarvetta olekaan. Tarkastelun kohteena pitää aina olla lapsen kokonaispäivän pituus.

Vuorohoidossa on tärkeää lähteä esiopetuksen järjestämisessä aina yksilölähtöisesti (lapsi- ja perhekohtaisesti) ja tarkasti lapsen tarpeita noudattaen. Yhtä oikeaa toteuttamistapaa ei ole. Taustalla on kuitenkin lapsen oikeus esiopetukseen ja sen tavoitteellinen toteuttaminen. Vuorohoitoyksiköissä tulee rakentaa sellaiset toimintakäytännöt, joissa esiopetukseen osallistuminen on mahdollista ilman, että lapsen vuorohoidossa oleminen pitkittyy tarpeettomasti. Yhteistyö huoltajien kanssa korostuu erityisesti vuorohoidossa ja lapsen hyvinvointia, sekä kehitystä tulee seurata.

Esiopetus perusopetuksen yhteydessä

Kouluissa esiopetusta annetaan yhdistetyissä esi- ja alkuopetuksen ryhmässä tai omassa erillisessä ryhmässä. Yhdistetyissä ryhmässä tulee huomioida erityisesti asianmukainen oppimisympäristö, jossa lapsilla on mahdollisuus myös erilliseen

oppimisen aikaan ja paikkaan, sekä leikkiin. Lapset otetaan koulun oppilaiksi ja heidän asemansa huomioidaan koulun lukuvuosisuunnitelmassa.

2.3

Savonlinnan esiopetusyksiköissä järjestettiin esiopetuksen arvokysely tammikuussa 2015. Henkilöstölle ja huoltajille kysely toteutettiin netissä. Lasten kanssa kysely toteutettiin aikuisen ohjauksessa esiopetusryhmissä keskustellen. Lapsille tärkeimpiä asioita esiopetuksessa olivat kaverit, oppiminen, leikkiminen, ulkoileminen ja liikkuminen. Esille tulivat myös leikkirauha, hyvät tavat, retket ja aikuisten ohjaus sekä läsnäolo. Huoltajien mielestä esiopetuksen tärkeimpiä asioita olivat hyvät tavat, oppimisen ja oivalluksen ilo, avoin ja myönteinen ilmapiiri, sekä myönteinen minäkuva.

Henkilöstön näkökulmasta tärkeimpiä asioita olivat vuorovaikutustaidot, leikkiminen, kasvatuskumppanuus, oppimisen ja oivalluksen ilo, sekä avoin ja myönteinen ilmapiiri. Henkilöstön vastauksista nousi esiin myös ammatilliset vuorovaikutustaidot – miten kohtaat lapsen, vanhemman ja kollegan.

Kyselyn perusteella Savonlinnassa sekä aikuisten että lasten mielestä tärkeimpiä arvoja esiopetuksessa ovat oppiminen, leikkiminen, liikkuminen ja hyvät tavat. Enonkoskella esiopetus on osa koulua ja koko kouluyhteisölle haluttiin luoda yhteinen arvopohja. Enonkosken koulun oppilailta, vanhemmilta ja opetushenkilöstöltä kartoitettiin arvoja, jotka he kokevat tärkeäksi perusopetuksessa nyt ja tulevaisuudessa. Arvoja ei pyritty asettamaan tärkeysjärjestykseen. Yhteisesti tärkeinä asioina pidettiin hyvien tapojen oppimista. Opetuksen toivottiin tarjoavan elämyksiä ja ohjaavan tasa-arvon ja erilaisuuden hyväksymiseen. Myös sosiaalisia taitoja, turvallisuutta ja rehellisyyttä pidettiin tärkeinä. Lapset korostivat luovuuden tärkeyttä ja aikuiset myönteisen minäkuvan vahvistamista. Oikean ja väärän erottaminen, vastuullisuus, työskentelyyn sitoutuminen, oppimisen ilo ja oppimisen arvostaminen koettiin tärkeiksi.

2.5

Esiopetuksessa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa opetussuunnitelman, sekä Savonlinnan kaupungin esiopetuksen tieto- ja viestintäteknologian strategian mukaisesti. Tavoitteena on luoda yhtenäiset toimintatavat esiopetuksen tieto- ja viestintäteknologian opetukseen kaikissa esiopetusta tarjoavissa yksiköissä. Savonlinnan varhaiskasvatuksen monilukutaito- ja digisuunnitelma: <https://www.savonlinna.fi/asukas/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-suunnitelmat/monilukutaito-ja-digisuunnitelma/>

3.1

Toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteet ja arviointi kirjataan yksikkökohtaiseen lukuvuosisuunnitelmaan.

3.2

Seutukunnan järviluonto on tärkeä osa lasten oppimis- ja kasvuympäristöä. Esiopetuksen toteuttaminen osittain lähiluonnossa on mahdollista. Luonto oppimisympäristönä mahdollistaa lapselle ominaiset tavat toimia ja tutustuttaa häntä lähiympäristöönsä, sekä opettaa toimimaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Oppimisympäristöä arvioidaan jatkuvasti, ottaen huomioon lapsiryhmän ja yksittäisen lapsen tarpeet, oppimistilanteet ja monipuolisuus. Arviointia suorittavat kasvatushenkilöstö, lapset sekä huoltajat.

Linkkejä oppimis- ja kasvuympäristöön liittyen: [Lusto](#), [Luke](#), [Openmetsä](#), [Linnansaari](#), [Olavinlinna](#), [Riihisaari](#), Ympäristökasvatuksen sivusto [https://mappa.fi/ Luontoon.fi](https://mappa.fi/Luontoon.fi)

3.3

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun ovat lapsille tärkeitä elämänvaiheita. Onnistunut siirtyminen edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kasvu- ja oppimisedellytyksiään. **Lapselle ja hänen huoltajilleen mahdollistetaan tutustuminen tulevaan esiopetusryhmään.** Siirtymävaiheiden käytäntöjen tulee olla suunnitelmallisia. On tärkeää, että paikallisissa varhaiskasvatusta ja perusopetusta koskevissa suunnitelmissa on yhtenäinen linja siirtymävaiheisiin liittyvistä käytännöistä. **Opettajat siirtävät lapsen oppimisen ja kasvun kannalta oleelliset tiedot siirtopalavereissa.** Käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään henkilöstön yhteistyössä. Huoltajilta saatu palaute otetaan kehittämisessä huomioon. **Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen siirtyvälle lapselle luodaan Wilma-tunnukset. Kodin ja esiopetuksen välinen viestintä tapahtuu Wilman kautta.**

Kuukausi	YKSIKKÖTASON TOIMINTA	KUNTATASON TOIMINTA	Huom!
Elokuu	Alkukartoitukset lapsille		
Syyskuu	Esi- ja aop -nivelpalaverit		
	Suunnittelukokous päiväkodinjohtaja, rehtori, esi- ja aop-opet: Yhteistoimintasuunnitelma (yhteistyö, nivelpalaverit, tutustumispäivät, yleiset tuleville ekaluokkalaisille pidettävät infot jne. Yhteinen keskustelu kasvatuskäytänteistä ja opetussuunnitelmasta Esiopet ja alkuopet: yhteisen toiminnan suunnittelu		
Lokakuu	Yhteinen toiminta	Koulujen ja esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmat	

Marraskuu	Yhteinen toiminta		
Joulukuu	Yhteinen toiminta		
Tammikuu	Yhteinen toiminta	Esiopetukseen, kouluun ja iltapäivätoimintaan ilmoittautuminen Alustavat keskustelut tuen tarpeista ja erityisluokkapaikoista	

Helmikuu	Yhteinen toiminta		
Maaliskuu	Yhteinen toiminta	Keskustelut tuen tarpeista ja erityisluokkapaikoista Yhteistyöpalaveri (veot, erityisopettajat, sivistysvirasto)	
Huhtikuu	Yhteinen toiminta Yksikkökohtainen arviointi Yhteistoimintasuunnitelman toteutumisesta	Kuntatason Arviointikokous päiväkodinjohtajat ja rehtorit; mahdollisten solmukohtien esille tuominen, esille nousseista ilmiöistä keskusteleminen, mahdolliset toiminnan muutokset Kuntatason Arviointikokous esi- ja aop-opet; mahdollisten solmukohtien esille tuominen, esille nousseista ilmiöistä 15.4. mennessä koulut ilmoittavat päiväkodeille kouluun tutustumisen ajankohdan	
Toukokuu	Eskarilaisten varsinainen tutustumiskäynti koululla/ ip-toimintapaikassa toukokuun aikana Esi- ja aop -nivelpalaverit		

Savonlinnan kaupungin esi- ja alkuopetuksen välisen yhteistyön pääperiaatteet:

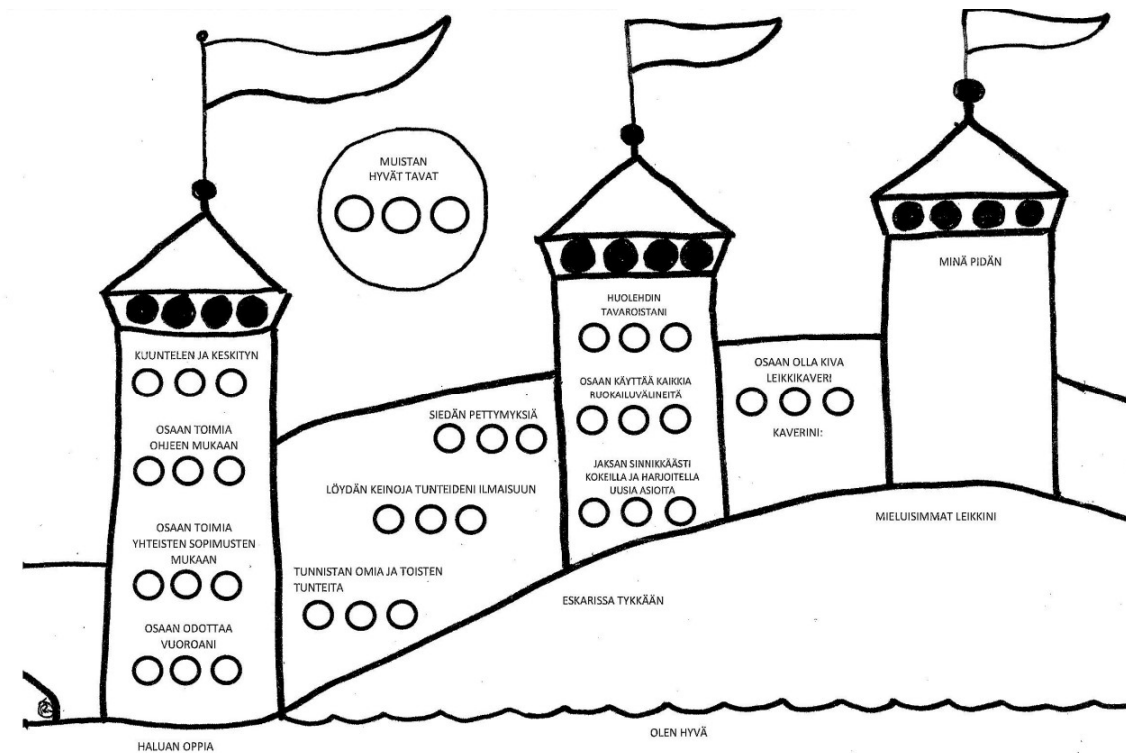
1. Siirtopalaverit, joista käytetään nimeä esi- ja aop -nivelpalaverit
 - tavoitteena välittää opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto vastaanottavalle opettajalle (ja ip-toiminnan ohjaajalle)
 - esiopettajan ja VEOn:n arviointi lapsesta pohjana keskustelulle, napakka ja rajattu sisältö, asialista
 - osallistujat: esiopetuksen opettaja ja luokanopettaja, tarvittaessa erityisopettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, kuraattori
 - ajankohta: yksikkökohtaisesti sovitaan ajankohta, joko keväällä tai syksyllä
2. Yhteisen keskustelun järjestäminen kasvatuskäytännöistä ja opetussuunnitelmasta
 - tavoitteena lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista edistävän toimintakulttuurin rakentaminen esi- ja alkuopetukseen
3. Vanhemmille tiedottaminen kouluun siirryttäessä alkavan opetuksen tavoitteista, tehtävästä sekä toimintatavoista
 - tavoitteena myös huoltajien tutustuminen alkuopetuksen oppimisympäristöön, toimintaan ja henkilöstöön jo ennen opetuksen alkua

Koska esiopetusta annetaan Enonkosken koululla, lapset tutustuvat jo esiopetusvuoden aikana koulurakennukseen ja henkilökuntaan. Esiopetusryhmä tekee yhteistyötä koululuokkien kanssa ja opettajat tekevät yhteistyötä ja suunnittelevat opetusta. Lapset tutustuvat alkuopetuksen oppilaisiin ja toimintaan. Esiopetusvuoden keväällä järjestetään erillinen kouluun tutustuminen, jossa lapset mahdollisuuksien mukaan tapaavat uuden opettajan ja tutustuvat tulevaan luokkaan. Opettajat vaihtavat lapsen oppimisen- ja kasvun kannalta oleelliset tiedot keväällä järjestettävässä siirtopalaverissa. Mahdollista on myös, että esiopetuksen opettaja jatkaa ryhmän kanssa myös alkuopetusluokille. Näin sama opettaja opettaa lapsia kolme vuotta.

4.2

LINNA-LOMAKE ARVIOINTIKESKUSTELUN TUEKSI

Linna-lomake toimii lapsen kanssa syksyisin ja keväisin käytävän arviointikeskustelun pohjana ja keskustelun sisältöjen ohjaajana. Aikuinen avaa keskusteltavia aiheita käytännön esimerkkien avulla. Keskustelun kautta kehitetään lapsen itsearviointitaitoja. Lapsen kanssa käyty keskustelu toimii myös pohjana huoltajien kanssa käytävälle keskustelulle.

4.3.5

Savonlinnan kaupungin varhaiskasvatusyksiköt ovat mukana Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmassa.

4.4

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten esiopetus on järjestetty Savonlinnan seudulla ensisijaisesti lähipäiväkotien esiopetusryhmissä. Opetus järjestetään yleisten esiopetuksen periaatteiden mukaisesti, kulttuuriset erityispiirteet huomioiden.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisen lapsen esiopetuksen aloittamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Perheen ja lapsen kohtaamisessa tulkin käyttö on ensisijaisen tärkeää molempinpuolisen ymmärtämisen varmistamiseksi. Myös lapsen oppimissuunnitelmaa laadittaessa ja oppimisen tuen tapaamisissa huoltajien kanssa käytetään tarvittaessa tulkkia. Eri kieli- ja kulttuuritausta ei kuitenkaan ole automaattisesti peruste lapsen siirtämiseksi lapsikohtaisen tuen piiriin.

Suomi toisena kielenä (S2) opetusta annetaan sekä integroituneena muuhun opetukseen ja toimintaan, että erillisenä S2-pienryhmäopetuksena. Lapsen suomen kielen kehitystä arvioidaan arjen toimintaa havainnoiden ja erilaisia arviointimenetelmiä käyttäen. S2-opetuksen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaa ryhmän opettaja.

Lapsen huoltajalla on ensisijainen vastuu oman äidinkielen opettamisesta ja tukemisesta. Lapsen hyvä äidinkielen taso on pohjana suomen kielen oppimiselle.

5.1.1

Savonlinnan ja Enonkosken käytänteet

Savonlinnassa lapsi sijoittuu esiopetukseen lähikouluperiaatteen mukaisesti. *Enonkoskella esiopetusta annetaan Enonkosken koulun esiopetusryhmässä.* Tuki annetaan lapselle ensisijaisesti omassa esiopetusryhmässä erilaisin joustavin järjestelyin, ellei lapsen etu edellytä lapsen siirtämistä toiseen ryhmään tai muuhun hänelle soveltuvaan esiopetuksen järjestämispaikkaan.

Koordinoiva varhaiskasvatuksen erityisopettaja kartoittaa tulevaa toimintakautta varten avustajatarpeet ja rakenteelliset tukitoimet varhaiskasvatuksen erityisopettajilta ja päiväkodinjohtajilta. Nämä tiedot käsitellään varhaiserityiskasvatuksen työkokouksessa kasvatus- ja opetuspäällikön johdolla vuosikellon mukaisesti. Kasvatus- ja opetuspäällikkö päättää avustajien sijoittumisesta ja mahdollisesti muista rakenteellisista tukitoimista.

Enonkoskella varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja siirtyvän ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja käyvät siirtopalaverin koulun kanssa ja tässä käydään tuen tarpeet esiopetuksessa.

Inklusiivisten periaatteiden mukaisesti lapsen oikeus osallistua ryhmän toimintaan sen tasavertaisena jäsenenä vaatii toteutuakseen yhteistyötä ja suunnitelmallisuutta. Tuen tarpeen arviointi, tuen antaminen sekä toimintakulttuurin ja toimintatapojen kehittäminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnsä ja vastuidensa mukaan. Ennaltaehkäisevää työtä tehdään esiopetuksen arjessa jatkuvasti mm. tekemällä muutoksia henkilöstön/ryhmän pedagogiseen toimintaan ja oppimisympäristöön lasten tarpeiden mukaisesti.

Päiväkodinjohtaja/rehtori vastaa esiopetuksessa annettavasta laadukkaasta tuesta, sen toteutumisesta ja henkilöstön ajantasaisesta osaamisesta lasten tuen tarpeita vastaavalla tavalla. Päiväkodinjohtaja/rehtori vastaa lukuvuosisuunnitelmasta, jonka hän laatii yhteistyössä varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan kanssa. Sivistyslautakunta hyväksyy lukuvuosisuunnitelman lokakuussa. Ryhmäkohtaisen tuen tarpeen muuttuessa lukuvuosisuunnitelmaa täydennetään lukuvuoden aikana ja siihen tehdyt muutokset hyväksyy sivistystoimenjohtaja.

Enonkoskella vastuu tuen toteuttamisesta ja resurssien jakamisesta on rehtori-sivistystoimenjohtajalla, joka myös laatii lukuvuosisuunnitelman yhdessä henkilöstön kanssa. Sivistyslautakunta hyväksyy lukuvuosisuunnitelman elo-syyskuussa.

Savonlinnassa käytetään yhteistä lukuvuosisuunnitelmapohjaa, joka laaditaan opintohallintojärjestelmään. Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan ryhmäkohtaiset tukimuodot, yleinen tukiopetus, opetuskielen tukiopetus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Myös varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan konsultaation toteuttamisen ja moniammatillisen yhteistyön käytännön ratkaisut suunnitellaan lukuvuosisuunnitelmassa.

Enonkoskella lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan erityisopetus- ja avustajaresurssi, jota voidaan jakaa esiopetuksen ja perusopetuksen kesken joustavasti.

5.1.2

Savonlinnan ja *Enonkosken* käytänteet

Lapsen siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, esiopetuksesta kouluun ja toimipaikasta toiseen toteutetaan paikallisesti sovitun nivelvaiheen suunnitelman mukaisesti. (Sivistyslautakunnan 15.5.2025 hyväksymä Savonlinnan kaupungin Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuollon suunnitelma 1.8.2025 alkaen.)

Tiedonsiirto helpottaa lapsen siirtymistä ja sen avulla varmistetaan, että lapsen oikeus oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen toteutuu. Tiedonsiirrossa noudatetaan voimassa olevia säädöksiä. Päiväkodissa ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja vastaa käytännön tiedonsiirrosta. Perhepäivähoidossa tiedonsiirrosta vastaa perhepäivähoitaja. Tarvittaessa hän saa lähiesihenkilöltään tukea tiedon siirtämiseen. Tukea tarvitsevan lapsen asioissa varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu tiedonsiirtoon. Tarvittaessa tehdään monialaista yhteistyötä.

Esiopetuksessa oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Lapsikohtaiset tukitoimet kirjataan lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevaan suunnitelmaan. Lapsille, jotka osallistuvat täydentävään varhaiskasvatukseen, tuki kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Etelä-Savossa paikallinen täydennys koskien opiskeluhoitopalvelujen toimintaa

Tiedonsiirtoon voidaan pyytää mukaan ketä tahansa opiskeluhuollon ammattilaista. Erityisesti tilanteissa, jossa on tarve suunnitella lapsikohtaisia tukitoimia moniammatillisesti ja monialaisesti – esimerkiksi siirryttäessä esiopetuksesta perusopetukseen – opiskeluhuollon ammatilliset pyydetään mukaan. Yhteistyöllä turvataan lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin jatkumoa.

5.2.

Savonlinnan ja *Enonkosken* käytänteet

Esiopetuksen suunnittelun ja toteutuksen kannalta lähtökohtana ovat oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt, esim. samanaikais- tai yhteisopettajuus, opetusryhmien muodostaminen tarkoituksenmukaisesti, lasten moninaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottava opetuksen järjestäminen ja eriyttäminen sekä muut pedagogiset ratkaisut. Opetusjärjestelyjen toimivuutta arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti, jotta ne vastaavat lasten muuttuviin tarpeisiin ja tukevat tavoitteellista, innostavaa ja hyvinvointia edistävää esiopetusta.

Oppimisen edellytyksiä tukevista opetusjärjestelyistä vastaa ryhmätasolla esiopetusryhmän varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettaja, toimipaikkakohtaisesti päiväkodin johtaja/rehtori sekä järjestäjätasolla esiopetuksesta vastaava viranhaltija. Varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettajalla on vastuu tuen tarpeiden arvioinnista ja

tarvittavan tuen suunnittelusta ja toteuttamisesta. Varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettaja, lapsi ja huoltaja käyvät keskustelua säännöllisesti lapsen oppimiseen ja esiopetukseen osallistumiseen liittyvistä havainnoista. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettaja osallistuu keskusteluun.

Varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettaja arvioi yhdessä varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan kanssa lapsen valmiuksia ja koululaiseksi kasvamista, ottaen huomioon lapsen aiemman kehityshistorian. Tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettaja havainnoi, kartoittaa ja arvioi lapsen tuen tarpeita yksilöllisemmin, jotta tuen tarpeisiin voidaan vastata mahdollisimman varhain. Havainnointeja, kartoituksia ja arviointeja käytetään mahdollisten jatkotutkimusten pohjana. Tuen tarpeen muuttuessa varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan osuus tuen suunnittelussa, toteuttamisessa ja järjestämisessä arvioidaan uudelleen.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot suunnitellaan ja kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan sekä ennakoivasti että lukuvuoden aikana. Tuen tarpeiden muuttuessa lukuvuosisuunnitelmaa päivitetään lukuvuoden aikana yhteistyössä päiväkodinjohtajan/rehtorin, varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan kanssa. Tukimuotojen toteuttamisen edellytyksenä on varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettajan, varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan ja muun henkilöstön yhteistyö ja yhteisesti rakentuva näkemys esiopetusryhmän ja ryhmään kuuluvien lasten tuen tarpeista.

Yleistä tukiopestusta sekä opetuskielen tukiopestusta antaa ensisijaisesti esiopetusryhmästä vastuussa oleva varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettaja, ja sitä voidaan antaa myös samanaikais- tai yhteisopetuksena. Opettajien yhteistyö tukiopestuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja sen vaikuttavuuden arvioinnissa on tärkeää.

Varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan antama opetus kohdentuu koko ryhmän tasolla havaittuihin tuen tarpeisiin ja vaikeuksiin. Sitä toteutetaan muun opetuksen yhteydessä ja se mahdollistaa opetuksen myös pienemmille lapsiryhmille. Lisäksi varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettaja voi antaa konsultaatiota. Varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan konsultaatio on ammattihenkilöiden välistä, eikä sitä voida antaa samaan aikaan, kun varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettaja antaa esiopetusta. Konsultaation toteuttamisen ja moniammatillisen yhteistyön käytännön ratkaisut suunnitellaan ensisijaisesti lukuvuosisuunnitelmassa.

Etelä-Savossa paikallinen täydennys koskien opiskeluhoitopalvelujen toimintaa

Oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa voidaan tehdä monialaista yhteistyötä opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa.

Ryhmäkohtaisten tukimuotojen suunnittelussa on hyvä konsultoida kuraattoria tai psykologia.

5.3.1.

Savonlinnan ja *Enonkosken* käytänteet

Varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettaja arvioi yhdessä esiopetusryhmän muun henkilöstön ja varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan kanssa oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä sekä ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävyyttä ja toimivuutta. Arvioinnin tukena hyödynnetään vuosikellon mukaisia esikoulukartoituksia, jotka tarjoavat ajankohtaista ja kattavaa tietoa lapsen kehityksestä ja oppimisen etenemisestä. Tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettaja havainnoi, kartoittaa ja arvioi lapsen tuen tarpeita yksilöllisemmin.

Mikäli oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot todetaan riittämättömiksi, havainnoista keskustellaan esioppilaan huoltajan kanssa. Myös lapsen omat mielipiteet on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla.

Tarvittaessa lapsikohtaisten tukitoimien arvioimiseksi järjestetään palaveri, johon osallistuvat huoltaja, varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettaja. Arviointiin voidaan kutsua mukaan myös opiskeluhoitolpalvelun henkilöstöä ja muita asiantuntijoita. Opiskeluhoito on mukana vähintään konsultoiden, kun suunnitellaan lapsikohtaisia tukitoimia. Koollekutsumisesta vastaa varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettaja yhteistyössä varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan kanssa.

Varhaiskasvatuksessa ennen esiopetusta saatu tuki huomioidaan lapsikohtaisia tukitoimia suunniteltaessa. Huoltajan luvalla huoltajan varhaiskasvatukseen toimittamat asiakirjat siirretään esiopetukseen. Lapsikohtaisen tuen tarpeen arviointi ja suunnitelma tukitoimien toteuttamisesta laaditaan opintohallintojärjestelmään.

Etelä-Savossa paikallinen täydennys koskien opiskeluhoitolpalvelujen toimintaa

Aloitteen lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnista voivat tehdä myös opiskeluhoitolpalveluiden ammattilaiset (kuraattori, psykologi tai terveydenhoitaja), ja he voivat olla mukana arvioimassa tukitoimien tarvetta.

Lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arvioinnissa on suositeltavaa konsultoida tai kutsua mukaan opiskeluhoiton ammattilaisia huoltajan suostumuksella. Lapsikohtaisia tukitoimia suunnitellaan monialaisessa yhteistyössä. Esiopetuksen henkilöstön on tehtävä monialaista yhteistyötä opiskeluhoiton kanssa erityisesti silloin, kun lapsikohtaiset tukitoimet eivät tue lasta ja hänen kokonaistilannettaan riittävästi tai haastava tilanne on riski lapsen fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle tai sosiaaliselle hyvinvoinnille.

Moniammatillista ja monialaista yhteistyötä tehdään aina ensisijaisesti perheen sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisten opiskeluhoitolpalveluiden ammattilaisten kanssa (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja).

5.3.2.

Savonlinnan ja Enonkosken käytänteet

Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman laadinnasta, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa esiopetusryhmän varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettaja yhteistyössä varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan kanssa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä arvioidaan säännöllisesti, vähintään kerran lukuvuoden aikana, lapsen tuen tarpeiden mukaan.

Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta mahdollinen tuki tulee yhteensovittaa esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja siitä tehdään kirjaus lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Jos lapsella ilmenee esikouluvuoden aikana tehostetun tai erityisen tuen tarve täydentävässä varhaiskasvatuksessa, toimitaan vasuprosessin mukaisesti. Prosessikuvaus löytyy Savonlinnan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmasta 2022.

5.3.3.

Savonlinnan ja *Enonkosken* käytänteet

Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevaa suunnitelmaa hyödynnetään tukea koskevaa päätöstä tehtäessä. Lasta ja hänen huoltajaa tai laillista edustajaa tulee kuulla ennen hallintopäätöksen tekemistä. Yhteisen keskustelun pohjalta huoltajat allekirjoittavat anomuksen lapsen ottamiseksi lapsikohtaisen tuen piiriin.

Hallintopäätöksen lapselle annettavista lapsikohtaisista tukitoimista tekee kasvatus- ja opetuspäällikkö (*Enonkoskella rehtori-sivistystoimenjohtaja*) päiväkodinjohtajan/rehtorin tai varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan esityksestä. Koska kyse on muutoksenhaun alaisesta hallintopäätöksestä, päätös- ja valitusoikeus lähetään huoltajille. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten osalta hallintopäätös ja valitusoikeus lähetetään lapsen asioista päättävälle sosiaalityöntekijälle. Päätös annetaan myös tiedoksi perhehoitajalle.

5.4.1.

Savonlinnan ja *Enonkosken* käytänteet

Esiopetushenkilöstö ja lapsen huoltaja käyvät keskustelua säännöllisesti lapsen kehitykseen, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvistä havainnoista. Lapsi osallistuu yhteistyöhön tarkoituksenmukaisella, ikäänsä ja kehitysvaiheeseensa sopivalla tavalla. Häntä kuullaan ja hänen mielipiteensä huomioidaan.

Kun lapsella ilmenee kehityksen tai oppimisen haasteita tai henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista, asiasta keskustellaan huoltajan kanssa. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettaja osallistuu keskusteluun. Luottamuksellinen ja avoin keskustelu on pohjana huolen puheeksi ottamiselle. Tarvittaessa lapsi ohjataan tarkempiin tutkimuksiin yhteistyössä huoltajan kanssa.

Huoltajan ja lapsen kanssa tehtävästä yhteistyöstä on kirjattu tarkemmin kappaleissa

- 5.3.1. Lapsikohtaisten tukitoimien arviointi
- 5.3.2. Lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma
- 5.3.3. Tukea koskeva päätös

Huoltajille kerrotaan oppimisen edellytyksiä tukevista opetusjärjestelyistä, sekä lapsen oikeudesta ryhmäkohtaisiin tukimuotoihin ja tarvittaessa lapsikohtaisiin tukitoimiin.

5.4.2.

Savonlinnan ja *Enonkosken* käytänteet

Monialaista yhteistyötä tehdään tarvittaessa lapsikohtaisten tukitoimien arvioinnissa, suunnittelussa ja toteuttamisessa opiskeluhoitopalvelun henkilöstön kanssa ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Savonlinnassa muita yhteistyötahoja ovat mm. varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevä lapsiperheohjaus ja Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisan perhekeskus; lastenneuvola ja neuvolan perhetyö, lapsiperheiden kotipalvelu, sosiaaliohjaus, lastensuojelu, lasten- ja nuorten kuntoutuspalvelut, erikoissairaanhoido ja vammaispalvelu, sekä yksityiset toimijat. Vastuut, työnjako, tuen toteutumisen seurannan ja arvioinnin käytännöt eri toimijoiden kesken sovitaan tapauskohtaisesti yhteistyössä huoltajan kanssa.

Lapsen tarvitsema lääkitys kirjataan lapsen yksilölliseen lääkehoitosuunnitelmaan. Esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa merkintä lääkehoitosuunnitelmasta tehdään lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Etelä-Savossa paikallinen täydennys koskien opiskeluhoitopalvelujen toimintaa

Opiskeluhoillon ammattilaisten (kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja) kanssa tehdään yhteistyötä. Esiopetuksen henkilöstöllä on velvollisuus viipymättä konsultoida opiskeluhoillon työntekijöitä, kun herää huoli lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista. Kuraattori, psykologi ja/tai neuvolan terveydenhoitaja voidaan ottaa myös mukaan työskentelyyn. Kuraattori ja/tai terveydenhoitaja voi osallistua huoltajailtoihin kertoen palveluista sekä eri aihealueista terveyden ja hyvinvoinnin tukemiseksi.

Opiskeluhoito on mukana vähintään konsultoiden, kun suunnitellaan lapsikohtaisia tukitoimia. Ryhmäkohtaisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen opiskeluhoillon ammattilaiset osallistuvat tarpeen mukaan. Lisäksi huoltajat voivat olla tarvittaessa suoraan yhteydessä opiskeluhoillon ammattilaisiin. Kuraattori on hyvä pyytää mukaan tiedonsiirtopalaveriin erityisesti silloin, kun lapsi on kuraattoripalveluiden asiakkuudessa.

Yhteistyötä kuraattorin kanssa voidaan hyödyntää esimerkiksi sosiaalisten taitojen ja tunnetaitojen tukena, psykologi voi olla tukena erityisesti suunniteltaessa tukea oppimiseen, tarkkaavuuteen ja toiminnanohjaukseen. Kuraattoria ja psykologia on suositeltavaa konsultoida tilanteissa, joissa lapsen psyykkiseen hyvinvointiin liittyy huolenaiheita. Kuraattorin ja psykologin työmuotoja on kuvattu tarkemmin esiopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa.

5.5.1.

Savonlinnan ja *Enonkosken* käytänteet, voimassa siirtymäajan 31.7.2026 asti

Lapsen pidennetyn oppivelvollisuuden tarve todetaan moniammatillisessa yhteistyössä psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella. Yhteisen keskustelun pohjalta huoltajat allekirjoittavat anomuksen lapsen ottamiseksi erityisen tuen ja pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Päätöksen erityiseen tukeen ottamisesta ja pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tekee Savonlinnan seudulla kasvatus- ja opetuspäällikkö (Enonkoskella rehtorisivistystoimenjohtaja), päiväkodinjohtajan/rehtorin, varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan tai varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettajan, esityksestä.

Pidennetyn oppivelvollisuuden ensimmäinen vuosi (Esi1) hoidetaan pääsääntöisesti lähiesiopetusryhmässä. Tuleva koulupaikka suunnitellaan yhteistyössä huoltajien, varhaiskasvatuksen/perusopetuksen opettajan, varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan, koulun konsultoivan erityisopettajan ja koulusuunnittelijan kanssa. Kun lapsen koulusijoituspaikka varmistuu, vastaanottavan koulun perusopetuksen erityisopettajan yhteistyö esiopetuksen kanssa tiivistyy. Lisäksi ennakkotutustuminen erityisluokanopettajaan helpottaa koulunkäynnin aloittamista.

1.8.2026 voimaan tulevat varhennetun oppivelvollisuuden käytänteet löytyvät perustetekstistä.

5.5.2

Savonlinnan ja *Enonkosken* käytänteet

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Esi- ja perusopetuksen opetushenkilöstöllä on mahdollisuus hyödyntää konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua. Palvelun järjestää Mikkelin kaupunki ja se on tarjolla kaikille Etelä-Savon hyvinvointialueella sijaitseville kunnille. Palvelua voidaan tarjota puhelimitse, etäyhteydellä sekä paikan päällä konsultoiden. Yhteydenottokeinoista ja yhteystiedoista tiedotetaan kunnille ja kouluille elokuussa 2025 sekä tietojen muuttuessa. Konsultoivan sairaalaopetuksen erityisopettajalla työnsä tukena erikoissairaanhoidon verkostot ja konsultaatiomahdollisuus.

5.5.4

Savonlinnan ja *Enonkosken* käytänteet

Hallintopäätöksen lapsen esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä tekee hallintosäännössä määritelty viranhaltija.

5.5.5.

Savonlinnan ja *Enonkosken* käytänteet

Myönteisen tai kielteisen päätöksen perusopetuksen aloittamisesta vuotta säädettyä myöhemmin tekee kasvatus- ja opetuspäällikkö. *Enonkoskella päätöksen tekee rehtorisivistystoimenjohtaja.*

6.1.

Savonlinnan ja Enonkosken käytänteet

Sivistyslautakunnan 15.5. 2025 hyväksymä Savonlinnan kaupungin Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoollon suunnitelma 1.8.2025 alkaen.